

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

YASAMA DÖNEMİ

28

YASAMA YILI

2

SIRA SAYISI: 64

**İstanbul Milletvekili Numan Kurtulmuş'un
Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Ruanda
Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Ticaret ve
Ekonomik İş Birliği Anlaşmasının Notalarla
Birlikte Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna
Dair Kanun Teklifi (2/1610) ve Dışişleri Komisyonu
Raporu**

Not: Bu Sıra Sayısına; elektronik ortamda
<https://www.tbmm.gov.tr/yasama/komisyon-raporlari>
internet adresindeki sorgu sayfası üzerinden erişilebilmektedir.

Kanunlar ve Kararlar Başkanlığı

İÇİNDEKİLER

Sayfa

• Cumhurbaşkanlığı Tezkeresi ve Listesi.....	4
• Kanun Teklifleri Yenileme Tezkeresi.....	11
• 2/1610 Esas Numaralı Kanun Teklifinin	
- TBMM Başkanlığına Sunuş Yazısı	12
- Genel Gerekçesi.....	12
• Cumhurbaşkanlığı Tezkeresi.....	13
• Dışışleri Komisyonu Raporu.....	14
- Muhalefet Şerhi.....	17
- Dışışleri Komisyonunun Benimsediğı 27’nci Yasama Dönemine Ait Rapor	18
- Teklif Metni.....	23
- Dışışleri Komisyonunun Kabul Ettiğı Metin	23
• Anlaşma Metni.....	24
• Notalar	28

T.C.

Cumhurbaşkanlığı

Sayı: Z-90666677-599-180451

2 Ekim 2023

Konu: Milletlerarası andlaşmaların
onaylanmasının uygun bulunması

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

27'nci Yasama Döneminde Anayasa'nın 90'ıncı maddesi gereğince onaylanması uygun bulunmak üzere Başkanlığınıza sunulan ancak sonuçlandırılmayan ekli listede yer alan milletlerarası andlaşmaların onaylanmasının uygun bulunması hususunda gereğini bilgilerinize sunarım.

Recep Tayyip ERDOĞAN

Cumhurbaşkanı

Ek: Liste

LİSTE

SIRA NO.	27. DÖNEM KANUN TEKLİFİ ESAS NUMARASI	ANDLAŞMANIN ADI
1	2/5027	Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile El Salvador Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Ticaret ve Ekonomik İşbirliği Anlaşması
2	2/5038	Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Panama Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Ticaret ve Ekonomik İşbirliği Anlaşması
3	2/1781	Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Svaziland Krallığı Hükümeti Arasında Ticaret ve Ekonomik İşbirliği Anlaşması
4	2/2783	Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Ruanda Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Ticaret ve Ekonomik İşbirliği Anlaşması ve Notalar
5	2/2278	Türkiye Cumhuriyeti ve Sudan Cumhuriyeti Arasında Ticaret ve Ekonomik Ortaklık Anlaşması
6	2/2935	Matrah Aşındırma ve Kâr Kaydırmanın Engellenmesine Yönelik Vergi Anlaşmaları ile İlgili Önlemlerin Uygulanmasına İlişkin Çok Taraflı Sözleşme
7	2/1897	Uluslararası Ticaret Finansmanı İslami Kurumu Kurucu Anlaşmasının 25. Maddesinin Tadiline İlişkin Olarak Uluslararası Ticaret Finansmanı İslami Kurumunun 12. Genel Kurul Toplantısında Kabul Edilen 18/5/2017 Tarihli ve GA12/6-438 Sayılı Karar

SIRA NO.	27. DÖNEM KANUN TEKLİFİ ESAS NUMARASI	ANDLAŞMANIN ADI
8	2/1912	Özel Sektörün Geliştirilmesi İslami Kurumu Kurucu Anlaşmanın 26 ncı ve 31 inci Maddelerinin Tadiline İlişkin Olarak Özel Sektörün Geliştirilmesi İslami Kurumunun 17 nci Genel Kurul Toplantısında Kabul Edilen 18/5/2017 Tarihli ve GA17/7/438 Sayılı Karar
9	2/4162	Özel Sektörün Geliştirilmesi İslami Kurumu Kurucu Anlaşmasının 47'nci Maddesinin Tadiline İlişkin Olarak Özel Sektörün Geliştirilmesi İslami Kurumunun 21'inci Genel Kurul Toplantısında Kabul Edilen 4/9/2021 Tarihli ve GA21/4/442 Sayılı Karar
10	2/2370	Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Filistin Devleti Hükümeti Arasında Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunmasına İlişkin Anlaşma ve Anlaşmada Değişiklik Yapılmasına Dair Notalar
11	2/3910	Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Tunus Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunmasına İlişkin Anlaşma
12	2/4291	Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Kongo Demokratik Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunmasına İlişkin Anlaşma
13	2/3378	Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Sierra Leone Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Savunma Sanayii İşbirliği Anlaşması
14	2/1532	Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Sudan Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Savunma Sanayii İşbirliği Anlaşması
15	2/1548	Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Macaristan Hükümeti Arasında Savunma Sanayinde Gizlilik Dereceli Bilgilerin Karşılıklı Korunmasına İlişkin Anlaşma
16	2/2984	Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Moldova Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Kolluk Personelinin Güvenlik Alanında Eğitim ve Öğretimine İlişkin İşbirliği Anlaşması

SIRA NO.	27. DÖNEM KANUN TEKLİFİ ESAS NUMARASI	ANDLAŞMANIN ADI
17	2/1194	Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Mali Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Güvenlik İşbirliği Anlaşması ve Notalar
18	2/2024	Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Benin Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Güvenlik İşbirliği Anlaşması
19	2/4188	Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Kamerun Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Güvenlik Alanında İşbirliği Anlaşması
20	2/3141	Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Kamboçya Krallığı Kralliyet Hükümeti Arasında Güvenlik İşbirliği Anlaşması
21	2/5025	Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Tacikistan Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Güvenlik İşbirliği Anlaşması
22	2/5026	Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Bosna Hersek Bakanlar Kurulu Arasında Güvenlik İşbirliği Anlaşması
23	2/3537	Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Portekiz Cumhuriyeti Arasında Askerî Alanda İşbirliği Çerçeve Anlaşması
24	2/2021	Türkiye Cumhuriyeti Genelkurmay Başkanlığı ile Moldova Cumhuriyeti Savunma Bakanlığı Arasında Askerî Eğitim İş Birliği Tamamlayıcı Anlaşması
25	2/4323	Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Angola Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Savunma ve Askerî İşbirliği Çerçeve Anlaşması
26	2/4416	Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Togo Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Askerî Çerçeve Anlaşması

SIRA NO.	27. DÖNEM KANUN TEKLİFİ ESAS NUMARASI	ANDLAŞMANIN ADI
27	2/4417	Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Gambiya Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Askerî Eğitim İş Birliği Anlaşması ve Notalar
28	2/4418	Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Ekvator Ginesi Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Savunma İş Birliği Anlaşması
29	2/4706	Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Kongo Demokratik Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Askerî Çerçeve Anlaşması
30	2/4911	Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Senegal Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Askerî İşbirliği Çerçeve Anlaşması
31	2/5024	Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Endonezya Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Savunma Alanında İşbirliğine İlişkin Anlaşma
32	2/4292	Türkiye Cumhuriyeti İçişleri Bakanlığı Jandarma Genel Komutanlığı ve Kuveyt Devleti Millî Muhafız Komutanlığı Personelinin Eğitim ve Öğretimi Alanında Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Kuveyt Devleti Hükümeti Arasında İşbirliği Protokolü ve Notalar
33	2/3706	Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Bosna Hersek Bakanlar Konseyi Arasında Altyapı ve İnşaat Projelerinde İşbirliği Anlaşması
34	2/4650	Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Kenya Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Mali ve Teknik İş Birliğine İlişkin Çerçeve Anlaşması
35	2/1459	Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Mali Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Enerji Alanında İşbirliğine İlişkin Mutabakat Zaptı

SIRA NO.	27. DÖNEM KANUN TEKLİFİ ESAS NUMARASI	ANDLAŞMANIN ADI
36	2/1545	Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Somali Federal Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Kültür Merkezlerinin Kuruluşu, İşleyişi ve Faaliyetleri Hakkında Anlaşma
37	2/3445	Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Rusya Federasyonu Hükümeti Arasında Uluslararası Karayolu Taşımacılığı Anlaşması
38	2/4529	Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Özbekistan Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Hükümlü Nakli Anlaşması
39	2/1593	Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Pakistan İslam Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Hükümlülerin Nakli Anlaşması
40	2/1794	Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Katar Devleti Hükümeti Arasında Cezai Konularda Adli Yardımlaşma Anlaşması
41	2/1949	Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Tayland Krallığı Hükümeti Arasında Hükümlülerin Nakli Anlaşması
42		Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Karadeniz Ekonomik İşbirliği (KEİ) Teşkilatı Arasında Karadeniz Ekonomik İşbirliği Parlamenter Asamblesi (KEİPA) Uluslararası Sekretaryası İçin Ev Sahibi Ülke Anlaşması Tadil Protokolü
43	2/4814	Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Malta Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Denizcilik Anlaşması
44	2/1776	Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Panama Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Denizcilik Anlaşması
45	2/3536	Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Küba Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Denizcilik Anlaşması

SIRA NO.	27. DÖNEM KANUN TEKLİFİ ESAS NUMARASI	ANDLAŞMANIN ADI
46	2/3543	Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Vietnam Sosyalist Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Denizcilik Anlaşması
47	2/4891	Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Senegal Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Denizcilik Anlaşması
48	2/2847	İslam Konferansı Örgütünün İmtiyaz ve Muafiyetlerine Dair Sözleşme
49	2/2664	İslam İşbirliği Teşkilatı (İİT) Medya Forumu Tüzüğü ile Notalar
50	2/3004	Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Kosova Cumhuriyeti Hükümeti Arasında İzinsiz İkamet Eden Kişilerin Geri Kabulüne İlişkin Anlaşma ve Notalar
51	2/2023	Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Hükümeti Arasında İşgücü Anlaşması
52	2/2058	Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Özbekistan Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Göçmen İşçilerin ve Aile Fertlerinin Haklarının Korunmasına Dair Anlaşma
53	2/2025	Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Azerbaycan Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Diplomatik Misyon ve Konsolosluk Mensuplarının Bakımında Yükümlü Oldukları Kişilerin Kazanç Getirici Bir İşte Çalışmalarına Dair Anlaşma

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

27’nci Yasama Dönemi’nde Başkanlığa sunulmuş olan 2/5027, 2/5038, 2/1781, 2/2783, 2/2278, 2/2935, 2/1897, 2/1912, 2/4162, 2/2370, 2/3910, 2/4291, 2/3378, 2/1532, 2/1548, 2/2984, 2/1194, 2/2024, 2/4188, 2/3141, 2/5025, 2/5026, 2/3537, 2/2021, 2/4323, 2/4416, 2/4417, 2/4418, 2/4706, 2/4911, 2/5024, 2/4292, 2/3706, 2/4650, 2/1459, 2/1545, 2/3445, 2/4529, 2/1593, 2/1794, 2/1949, 2/4814, 2/1776, 2/3536, 2/3543, 2/4891, 2/2847, 2/2664, 2/3004, 2/2023, 2/2058 ve 2/2025 esas numaralı kanun teklifleri yenilenmiştir.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

Numan Kurtulmuş
İstanbul

HAVALE EDİLDİĞİ KOMİSYONLAR (2/1610)	
ESAS	Dışışleri Komisyonu
TALİ	Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonu

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Gelen Kâğıtlar Listesi’nde yayımlanan 642160 evrak numaralı “Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Ruanda Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Ticaret ve Ekonomik İş Birliği Anlaşması”nın “Notalar”la birlikte onaylanmasının uygun bulunduğu dair kanun teklifi ve gerekçesi ekte sunulmuştur.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

Mustafa Şentop
Tekirdağ

GENEL GEREKÇE

Ülkemiz tarafından 2003 yılında uygulamaya konulan “Afrika Ülkeleri ile Ekonomik İlişkilerin Geliştirilmesi Stratejisi” kapsamında, Afrika kıtasında yer alan ülkeler ile ticari ve ekonomik ilişkilerimizin hukuki altyapısının tahkim edilmesi öngörülmektedir. Bu itibarla, “Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Ruanda Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Ticaret ve Ekonomik İşbirliği Anlaşması” 3 Kasım 2016 tarihinde İstanbul’da imzalanmıştır.

Söz konusu Anlaşma ile esas olarak, iki ülke arasındaki ticari ve ekonomik ilişkilerin geliştirilmesi amaçlanmaktadır. Ayrıca Anlaşma çerçevesinde Taraflar arasında ticari ve ekonomik işbirliğinin geliştirilmesi ve kolaylaştırılmasını teminen bakanlar düzeyinde Türkiye-Ruanda Karma Ekonomik Komisyonu kurulması hususunda mutabık kalınmıştır.

T.C.

Cumhurbaşkanlığı

Sayı: 90666677-599-15109

6 Nisan 2020

Konu: Anlaşma ve Notalar

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

3 Kasım 2016 tarihinde İstanbul’da imzalanan “Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Ruanda Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Ticaret ve Ekonomik İşbirliği Anlaşması”nı Notalarla birlikte onaylanması uygun bulunmak üzere Anayasanın 90 ıncı maddesi gereğince ilişikte bilgilerinize sunarım.

Recep Tayyip ERDOĞAN

Cumhurbaşkanı

Dışışleri Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Dışışleri Komisyonu

06/11/2023

Esas No: 2/1610

Karar No: 50

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

2/1610 esas numaralı, “Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Ruanda Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Ticaret ve Ekonomik İş Birliği Anlaşmasının Notalarla Birlikte Onaylanması Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi”, Komisyonumuzun 01/11/2023 tarihinde yaptığı 4’üncü toplantısında görüşölmüş ve kabul edilmiştir.

Raporumuz, Genel Kurulun onayına sunulmak üzere Yüksek Başkanlığa saygı ile arz olunur.

1. Giriş

27’nci yasama döneminde görüşülememesi nedeniyle kadük kalan 2/2783 esas numaralı “Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Ruanda Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Ticaret ve Ekonomik İş Birliği Anlaşmasının Notalarla Birlikte Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi”, 03/10/2023 tarihinde İstanbul Milletvekili Numan Kurtulmuş imzasıyla yenilenmiştir. Teklif, 2/1610 esas numarası ile 04/10/2023 tarihinde esas komisyon olarak Komisyonumuza, tali komisyon olarak Plan ve Bütçe Komisyonuna havale edilmiştir.

Teklif, Komisyonumuzun 28’inci yasama dönemi 01/11/2023 tarihli 4’üncü toplantısında Dışişleri Bakanlığı ile Ticaret Bakanlığı yetkililerinin de katılımlarıyla görüşülmüştür.

2. Teklifin İçeriği

Komisyonumuza havale edilen metinler incelendiğinde Teklif ile, iki ülke arasında ticari ve ekonomik iş birliğinin geliştirilmesi ve kolaylaştırılmasını teminen bakanlar düzeyinde Türkiye-Ruanda Karma Ekonomik Komisyonu kurulmasını öngören Anlaşma’nın onaylanmasının uygun bulunmasının amaçlandığı görülmektedir.

3. Komisyon Görüşmeleri

Söz konusu Teklif 27’nci yasama döneminde 2/2783 esas numarasıyla Komisyonumuzda görüşülmüş, oy çokluğuyla kabul edilerek rapora bağlanmış ancak kanunlaşamayarak hükümsüz kalmıştır. 28’inci yasama döneminde 2/1610 esas numarasıyla yenilenerek tekrar görüşülmüş; İçtüzüğün 77’nci maddesinin 1’inci fıkrası uyarınca 27’nci yasama dönemi 332 sıra sayılı raporun ve metnin benimsenmesi oy çokluğuyla kabul edilmiştir.

4. Genel Kurulda Temsil

İçtüzüğün 45’inci maddesi uyarınca, Teklifin Genel Kuruldaki görüşmelerinde Komisyonumuzu temsil etmek üzere Gaziantep Milletvekili Derya Babak, İstanbul Milletvekili Derya Ayaydın, İstanbul Milletvekili Seda Gören Bölük, Konya Milletvekili Ziya Altunyaldız, Gaziantep Milletvekili Ali Şahin ve Elâzığ Milletvekili Mahmut Rıdvan Nazırlı, Teklif ile ilgili özel sözcü olarak seçilmiştir.

Başkan	Başkanvekili	Sözcü
<i>Fuat Oktay</i>	<i>Mustafa Canbey</i>	<i>Ceyda Bölünmez Çankırı</i>
Ankara	Balıkesir	İzmir
Kâtip	Üye	Üye
<i>Derya Babak</i>	<i>Bilal Bilici</i>	<i>Asuman Erdoğan</i>
Gaziantep	Adana	Ankara
(Bu raporun özel sözcüsü)		
Üye	Üye	Üye
<i>Kürşad Zorlu</i>	<i>Ceylan Akça Cupolo</i>	<i>Talih Özcan</i>
Ankara	Diyarbakır	Düzce
	(Muhalefet şerhimiz vardır)	
Üye	Üye	Üye
<i>Mahmut Rıdvan Nazırlı</i>	<i>Kamil Aydın</i>	<i>Utku Çakırözer</i>
Elâzığ	Erzurum	Eskişehir
(Bu raporun özel sözcüsü)		

Üye	Üye	Üye
<i>Ali Şahin</i>	<i>Mehmet Güzelmansur</i>	<i>Derya Ayaydın</i>
Gaziantep	Hatay	İstanbul
(Bu raporun özel sözcüsü)		(Bu raporun özel sözcüsü)
Üye	Üye	Üye
<i>Seda Gören Bölük</i>	<i>Tuğba Işık Ercan</i>	<i>Namık Tan</i>
İstanbul	İstanbul	İstanbul
(Bu raporun özel sözcüsü)		
Üye	Üye	
<i>Ziya Altunyaldız</i>	<i>Süreyya Öneş Derici</i>	
Konya	Muğla	
(Bu raporun özel sözcüsü)		

MUHALEFET ŞERHİ

Komisyonumuzun uluslararası anlaşmaların uygun bulunmasına ilişkin kanun teklifine dair muhalefet şerhi aşağıdaki gibidir.

Bilgilerinize sunarım.

2/1610 esas numaralı; İstanbul Milletvekili Numan Kurtulmuş’un, Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti İle Ruanda Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Ticaret ve Ekonomik İş Birliği Anlaşmasının Notalarla Birlikte Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi ‘ne Şerhimiz:

1990-1994 yılları arasında Ruanda da yaşanan iç savaştan sonra 800 binden fazla Hutu ve Tutsi hayatını kaybetmiş ve böylesi ağır bir soykırımdan sonra da Ruanda da ağır insan hakları ihlalleri devam etmektedir. Gerek İnsan Hakları İzleme Örgütü’nün (HRW), gerek Uluslararası Af Örgütü’nün (Amnesty International) gerek Avrupa Birliği’nin gerekse ABD’ye bağlı izleme kuruluşu Freedom House’un 2022 Ruanda raporlarında çok sayıda somut ve ciddi hak ihlalleri tespiti yapılmıştır. Hakikat hakkı, kadın hakları, muhalefet liderlerine yönelik sistematik şiddet ve baskı, zorla kaybettirmeler gibi birçok başlıkta Ruanda Hükümeti’nin insanlığa karşı işlediği suçlar gün geçtikçe artmaktadır. Bu suçlardan ötürü Nisan 2023’te Avrupa Birliği, Ruanda’lı yetkililerin de içinde olduğu 7 kişiye ekonomik ve seyahat yaptırımları uygula kararı almıştır. Demokrasi, hukukun üstünlüğü, evrensel insan hakları, yolsuzlukla mücadele gibi başlıklarda Ruanda Devleti’nin profiline baktığımızda ülkenin tamimiyle anti demokratik bir şekilde yönetildiği, muhalefetin bastırıldığı ve ekonomik adaletsizliğin sıradanlaştığı bir ülke olduğunu açıkça görmekteyiz. Böylesi koşullarda, Ruanda ile yapılacak ticaret anlaşması Ruanda da yaşayan halkların ve kabilelerin yararına olacağına dair inancımız bulunmamaktadır aksine toplumu şiddet aygıtlarıyla bastıran devletin izlediği politikaları meşrulaştıran bir adım olacağından söz konusu anlaşmanın askıya alınmasını savunuyoruz. Bu sebeple bu anlaşmaya şerhimizi düşüyoruz.

06.11.2023

Ceylan Akça Cupolo

Diyarbakır

Dışışleri Komisyonunun Benimsediğı 27’nci Yasama Dönemine Ait Rapor

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Dışışleri Komisyonu

Esas No: 2/2783

Karar No: 202

19/4/2022

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

1. Giriş

Cumhurbaşkanlığınca 6/4/2020 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunulan “Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Ruanda Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Ticaret ve Ekonomik İşbirliği Anlaşması” ve Anlaşma’ya ilişkin “Notalar”, 9/4/2020 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop imzasıyla “Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Ruanda Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Ticaret ve Ekonomik İş Birliği Anlaşmasının Notalarla Birlikte Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi” olarak Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunulmuştur. 10/4/2020 tarihinde esas komisyon olarak Komisyonumuza, tali komisyon olarak Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonuna havale edilen 2/2783 esas numaralı Kanun Teklifi, Komisyonumuzun 27’nci Yasama Dönemi 7/4/2022 tarihli 35’inci toplantısında Dışışleri Bakanlığı ile Ticaret Bakanlığı yetkililerinin de katılımlarıyla görüşülmüştür.

2. Teklifin İçeriğı

Komisyonumuza havale edilen metinler incelendiğinde Teklif ile iki ülke arasında ticari ve ekonomik iş birliğinin geliştirilmesi ve kolaylaştırılmasını teminen bakanlar düzeyinde Türkiye-Ruanda Karma Ekonomik Komisyonu kurulmasının amaçlandığını öngören Anlaşma’nın onaylanmasının uygun bulunmasının amaçlandığı görülmektedir.

Komisyon Görüşmeleri

Komisyonumuzda Teklifin tümü üzerinde yapılan görüşmelerde;

Dışışleri Bakan Yardımcısı Yavuz Selim Kıran tarafından;

Ruanda’nın Orta Afrika’nın dışarıya açılan kapısı ve Doğu Afrika’nın yükselen bir ülkesi konumunda olduğu, Afrika ile ortaklık stratejisi açısından Ruanda’nın bölgesinde etkin bir aktör olarak değerlendirildiğı,

Ruanda Cumhurbaşkanı Kagame’nin Aralık 2021’de İstanbul’da gerçekleştirilen Türkiye-Afrika Ortaklık Zirvesi vesilesiyle misafir edildiğı ve bu yıl içinde de ülkemizde tekrar ağırlanmasının öngörüldüğü,

Ruanda Dışışleri Bakanı Biruta’nın Mart 2022’de düzenlenen 2’nci Antalya Diplomasi Forumuna katıldığı, zirve ve forum marjında Sayın Cumhurbaşkanımız ve Dışışleri Bakanımızın, Ruandalı meslektaşlarıyla ikili görüşmeler gerçekleştirdiğı,

Ruanda’nın bugün, Afrika’nın en hızlı büyüyen ülkeleri arasında yer aldığı, salgına rağmen 2021 yılında büyüme oranının yüzde 11’e ulaştığı,

Hâlihazırda 80 milyon dolar olan ikili ticaret hacmini geliştirme potansiyelinin olduğu,

Ruanda’nın yatırımcılara da kayda değer imkânlar sunan bir ülke olduğu ve Dünya Bankasının İş Yapma Kolaylığı Endeksi’ne göre Afrika’da 2’nci sırada yer aldığı,

Bu ülkeye son beş yılda yapılan yabancı yatırımın yüzde 13’ünden fazlasının Türk iş insanları tarafından gerçekleştirildiğı, iş insanlarının buradaki yatırımlarının 400 milyon dolara yaklaştığı ve inşaat sektörünün bu yatırımların başında geldiğı,

Firmalar tarafından inşa edilen Kigali Kongre Merkezi ve Kigali Arena’nın ülkenin sembolik yapıları arasında kabul edildiğı,

Ruanda’ya yapılan yatırımların Doğu Afrika ve Büyük Göller Bölgesi’ne doğru genişletilme imkânının da söz konusu olduğu,

Bu imkânlardan en iyi şekilde faydalanmak için gündemde yer alan bu Anlaşma’nın 2016 yılında imzalandığı ve söz konusu Anlaşma ile bu ülkeyle ekonomik iş birliğinin yasal temelini oluşturan sacayağını tamamladığı,

Ticari ve ekonomik ilişkilerin geliştirilmesi hedefiyle bakanlar seviyesinde karma ekonomik komisyonunun kurulacağı ve enerji, tarım, hayvancılık, eğitim, sağlık, ulaştırma, inşaat, imalat ve turizm alanlarında teşvik edici adımlar atılacağı,

ifade edilmiş;

Ticaret Bakanlığı Uluslararası Anlaşmalar ve Avrupa Birliği Genel Müdürü temsilcisi tarafından;

Türkiye ile Ruanda arasındaki ticari-ekonomik ilişkiler incelendiğinde ikili ticaretin son dönemde artış gösterdiği ve bu kapsamda Türkiye’nin Ruanda’ya ihracatının 2021 yılında 78 milyon dolar, ithalatının ise 800 bin dolar olduğu,

2022 yılının ilk üç ayında Ruanda’ya ihracatın önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 65 oranında arttığı ve 37,2 milyon dolar olduğu, bununla birlikte ithalatın da aynı şekilde artış gösterdiği ve 615 bin dolar seviyesinde gerçekleştiği,

Türk yatırımcılarının 5 adet projesinin bulunduğu, aynı şekilde Kigali Büyükelçiliğinin kayıtlarına göre 20’yi aşan Türk firmasının mevcut olduğu,

Enerjiden eğitime, otelcilikten sanayiye, inşaat alanına kadar birçok alanda hizmet verildiği,

Karma Ekonomik Komisyon Mekanizmasının ikili ilişkileri ticaretten yatırıma, sağlıktan turizme, tarımdan sanayiye kadar her alanın ele alınmasının öngörüldüğü,

ifade edilmiş;

Komisyon üyeleri tarafından;

Ruanda’ya olan ihracat kalemlerinin nelerden oluştuğu, hangi alanlarda ihracat yapıldığı,

Karma Ekonomik Komisyonu üyelerinin nasıl ve kimlerden oluşacağı,

hususlarında yöneltilen soru ve görüşlere cevaben Dışişleri Bakan Yardımcısı tarafından;

Anlaşma’nın bir ticaret rejiminin düzenlenmesinden ziyade karma ekonomik komisyon kurulmasını öngören genel bir çerçeve Anlaşma olduğu,

Ticaret rejimlerini belirleyen anlaşmaların mahiyeti ve kapsamının, serbest ticaret anlaşması başta olmak üzere farklı şekilde düzenlendiği,

Ruanda’nın, Türkiye’nin ithalat-ihracat dengesi bakımından son derece avantajlı olduğumuz bir ülke olduğu,

80 milyon dolarlık ticaret hacminin sadece 800 bin dolarının ithalat kalemini oluşturduğu,

“Geçici ithalat” kavramının, özellikle fuar kapsamındaki ithal edilen ürünlerin geçici olarak ithalatını kapsadığı, bu bakımdan fuar kapsamıyla sınırlı bir geçici ithalat kavramının burada kayda geçirildiği,

48 Afrika ülkesiyle sadece karma ekonomik komisyon kurulmasına yönelik anlaşmanın mevcut olduğu, bu Anlaşma’nın da o anlaşmalar arasında yer aldığı,

Dünya ölçeğinde çok daha fazla karma ekonomik komisyon mekanizmasının ticari ilişkilerin genel gündeminde ele alınan bir geleneğe dönüştüğü,

Komisyonların sekretaryasının Ticaret Bakanlığı tarafından yürütüldüğü, bu Bakanlığın takibiyle imza akdedilen ikili anlaşmaların takibi ve ticarete konu olan ürünlerin çeşitlendirilmesi veya ithalat-ihracat bakımından yeni durumların değerlendirilmesi anlamında komisyonların çok faydalı bir mekanizma olarak değerlendirilebileceği,

Bundan sonra Ticaret Bakanlığının takibiyle bütün bu ticari gündemin karma ekonomik komisyon gibi kurumsal bir mekanizma aracılığıyla takip edilmesine devam edileceği,

Salgın sürecinde pek çok ülkeyle karma ekonomik komisyon toplantılarının sekteye uğradığı ancak bu mekanizmanın işlerliği açısından pandemi sürecinde de video konferans aracılığıyla pek çok ülkeyle bu komisyonların toplanılmasına devam edildiği,

Ruanda ile böyle bir mekanizmanın olmamasının bir eksiklik oluşturduğu, ifade edilmiştir.

3. Teklif Metnine İlişkin Değişiklikler

Teklifin tümü üzerindeki görüşmelerin ardından Teklif ve gerekçesi Komisyonumuzca benimsenerek oy çokluğu ile maddelerin görüşülmesine geçilmiştir.

Teklifin 1'inci, 2'nci ve 3'üncü maddeleri ile tümü aynen ve oy çokluğu ile kabul edilmiştir.

4. Genel Kurulda Temsil

İçtüzüğün 45'inci maddesi uyarınca, Teklifin Genel Kuruldaki görüşmelerinde Komisyonumuzu temsil etmek üzere İzmir Milletvekili Ceyda Bölünmez Çankırı, Ankara Milletvekili Asuman Erdoğan, Bursa Milletvekili Atilla Ödünç ve Karabük Milletvekili Niyazi Güneş, Teklif ile ilgili özel sözcü seçilmişlerdir.

Raporumuz, Genel Kurulun onayına sunulmak üzere Yüksek Başkanlığa saygı ile arz olunur.

Başkan	Başkanvekili	Sözcü
<i>Akif Çağatay Kılıç</i>	<i>Ahmet Berat Çonkar</i>	<i>Sena Nur Çelik</i>
İstanbul	İstanbul	Antalya
Kâtip	Üye	Üye
<i>Ceyda Bölünmez Çankırı</i>	<i>Tulay Hatımoğulları Oruç</i>	<i>Asuman Erdoğan</i>
İzmir	Adana	Ankara
(Bu raporun özel sözcüsü)	(Muhalefet şerhimiz vardır)	(Bu raporun özel sözcüsü)
Üye	Üye	Üye
<i>Ahmet Haluk Koç</i>	<i>Mustafa Canbey</i>	<i>Atilla Ödünç</i>
Ankara	Balıkesir	Bursa
		(Bu raporun özel sözcüsü)
Üye	Üye	Üye
<i>Kamil Aydın</i>	<i>Utku Çakırözer</i>	<i>Derya Bakbak</i>
Erzurum	Eskişehir	Gaziantep
Üye	Üye	Üye
<i>Mehmet Güzelmansur</i>	<i>Aziz Babuşcu</i>	<i>Ahmet Hamdi Çamlı</i>
Hatay	İstanbul	İstanbul
Üye	Üye	Üye
<i>Yunus Emre</i>	<i>Oğuz Kaan Salıcı</i>	<i>Zafer Sırakaya</i>
İstanbul	İstanbul	İstanbul
Üye	Üye	Üye
<i>Niyazi Güneş</i>	<i>Gülüstan Kılıç Koçyiğit</i>	
Karabük	Muş	
(Bu raporun özel sözcüsü)	(Muhalefet şerhimiz vardır)	

MUHALEFET ŞERHİ

Komisyonumuzun uluslararası anlaşmaların uygun bulunmasına ilişkin kanun tekliflerine dair muhalefet şerhimiz aşağıdaki gibidir.

Bilgilerinize sunarım.

5-2/2783 Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un; Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti İle Ruanda Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Ticaret ve Ekonomik İş Birliği Anlaşmasının Notalarla Birlikte Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifine muhalefet şerhimiz

Türkiye AKP'den önce tarımda net ihracatçı iken şimdi net ithalatçı ülke konumuna gelmiştir. Türkiye'nin neredeyse tarım ürünü almadığı dünya ülkesi kalmamıştır. Bu anlaşma ile birlikte Ruanda'da tarım ürünü ithal edeceğimiz ülkeler arasında yerini alacaktır. Örneğin, Türkiye, doğal gaz ihtiyacı olan bir ülkedir ve ihtiyacına tekabül edecek oranda doğalgazı kendi sınırları içerisinde karşılaması mümkün değildir. Türkiye'nin böylesi bir anlaşmayı ilgili ülkelerle/şirketlerle imzalaması kaçınılmazdır. Buna karşı, tarım ve deniz ürünleri konusunda diğer ülkelere göre ayrıcalıklı konuma sahip olan Türkiye'nin teorik olarak tarım ve deniz ürünleri konusunda ticari anlaşma yapması sorgulanması gereken bir durumdur.

Bu çerçevede, AKP iktidarı, tarım ülkesi olan Türkiye'de izlediği neoliberal politikalar sonucu ülkeyi adeta tarım ürünlerine muhtaç hale getirmiştir. Buna ek olarak, ülkede tarımsal üretime devam eden çiftçilerin artan enflasyon karşısında ürünlerini devlete çok düşük fiyata satmaya mahkûm edilebilmektedir. Devletin sorumluluğu olarak; üretimi teşvik etmek ve yurttaşın refaha uygun şekilde o üretimi satın alması zeminini yaratması beklenmektedir. Örneğin İsviçre'de hayvancılık yapan bir kişi satış yaparken ülke yönetiminin ana hedefi o ürünü olabildiğince ucuza satın almak değildir. Hayvancılıkla uğraşan yurttaşın kendi standartlarını koruması veya yükseltmesi esas alınır. İsviçre hükümetinin, Arjantin'den yarı fiyatına hayvan eti satın alabileceksen halkın ekonomik kapasitesini düşürmemek için kendi vatandaşının ürününü almayı tercih etmesi yurttaş gözetin bir ekonomik politikadır.

Bu bağlamda, AKP iktidarının özellikle son yıllarda imzaladığı ticari anlaşmaların neredeyse tamamı ülke içindeki üreticinin kapasitesini, ekonomik refahını bitirmiştir. Söz konusu sözleşmede ise Ruanda'dan yapılan ihracata baktığımızda; ürünün kapasitesine bakılmaksızın, balık ve buğday gibi ürünlerin ithal edildiği görülmektedir. AKP, 3 tarafı denizlerle çevrili ve dünyanın en önemli tarım alanlarına sahip bir ülkede iktidarda olmasına rağmen balık ve buğday ithalatının altında yatan sebep ve sonuçlar tartışılmalıdır.

Söz konusu anlaşmada dikkat çeken bir husus ise 5. Maddede ele alınan “geçici ithalat” tanımıdır. Anlaşmaya göre, bir şirket Ruanda’dan örneğin tarım ürününü ticari işleme tabi tutulmaksızın ithal eder. Üstelik satın alınan bu ürünü de başka bir ürüne dönüştürerek ihraç eder. Bu anlaşmada da anlaşılmaktadır ki, AKP iktidarı yerli üreticiyi ihracat yapan yandaş sermayeye ezdirerek, özel yasalar hayata koyarak zengin etme peşindedir. Nitekim gıda güvenliğini açısından da tehlike arz edecek bir tercihte bulunmaktadır. Bu sebeple bu anlaşmaya ***şerh düşünüyoruz.***

Gülüstan Kılıç Koçyiğit
Muş

11.04.2022
Tulay Hatımoğulları Oruç
Adana

İSTANBUL MİLLETVEKİLİ
NUMAN KURTULMUŞ’UN TEKLİFİ

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ İLE
RUANDA CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ
ARASINDA TİCARET VE EKONOMİK İŞ
BİRLİĞİ ANLAŞMASININ NOTALARLA
BİRLİKTE ONAYLANMASININ UYGUN
BULUNDUĞUNA DAİR KANUN TEKLİFİ**

MADDE 1- (1) 3 Kasım 2016 tarihinde İstanbul’da imzalanan “Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Ruanda Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Ticaret ve Ekonomik İş Birliği Anlaşması”nın “Notalar”la birlikte onaylanması uygun bulunmuştur.

MADDE 2- (1) Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3- (1) Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.

DIŞİŞLERİ KOMİSYONUNUN
KABUL ETTİĞİ METİN

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ İLE
RUANDA CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ
ARASINDA TİCARET VE EKONOMİK İŞ
BİRLİĞİ ANLAŞMASININ NOTALARLA
BİRLİKTE ONAYLANMASININ UYGUN
BULUNDUĞUNA DAİR KANUN TEKLİFİ**

MADDE 1- (1) 3 Kasım 2016 tarihinde İstanbul’da imzalanan “Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Ruanda Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Ticaret ve Ekonomik İş Birliği Anlaşması”nın “Notalar”la birlikte onaylanması uygun bulunmuştur.

MADDE 2- (1) Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3- (1) Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ İLE
RUANDA CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ
ARASINDA
TİCARET VE EKONOMİK İŞBİRLİĞİ ANLAŞMASI**

GİRİŞ

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Ruanda Cumhuriyeti Hükümeti, (bundan böyle müstereken "Taraflar" ve münferiden "Taraflar" olarak anılacaktır) eşitlik ve karşılıklı yarar temelinde,

İki ülke arasında dostane ilişkileri güçlendirmeyi ve işbirliğini geliştirmeyi isteyerek,

Her iki ülkenin Dünya Ticaret Örgütü'nün (DÖ) üyesi olduğunun bilincinde olarak,

Karşılıklı faydaya dayanan ticari ve ekonomik işbirliğini teşvik etme yönündeki çıkarlarını göz önünde bulundurarak,

aşağıdaki hususlarda anlaşmışlardır.

**MADDE I
TİCARİ VE EKONOMİK İŞBİRLİĞİ**

Taraflar, uygun tedbirleri almak suretiyle kendi iç hukuklarına ve taraf oldukları uluslararası anlaşma, sözleşme ve mutabakata uygun biçimde ülkeleri arasında ticari ve ekonomik işbirliğini teşvik etmeyi ve kolaylaştırmayı taahhüt etmişlerdir.

Taraflar diğerlerinin yanı sıra aşağıdaki alanlarda işbirliğini ve karşılıklı yatırımları teşvik edeceklerdir:

- i. Enerji ve Mineral Kaynaklar
- ii. Tarım ve Hayvancılığın Geliştirilmesi
- iii. Eğitim ve Sağlık
- iv. Bilim ve Teknoloji
- v. Ulaştırma
- vi. İnşaat sanayi
- vii. İmalat
- viii. Turizm

İkili ticaret akışı ve ekonomik faaliyetlerin daha da geliştirilmesinin temini için Taraflar, kalite ve standart, insan ve bitki sağlığı önlemleri, vergiler, gümrükler ve ticaretin kolaylaştırılması gibi ticari konularda işbirliği yapmayı kabul etmişlerdir. Bahsi geçen işbirliği her bir özel durum için olacak şekilde Taraflar ya da Tarafların ilgili kuruluşları arasında sonuçlandırılacak ayrı bir düzenleme içerisinde tanımlanacaktır.

MADDE II EN ÇOK KAYIRILAN ÜLKE MUAMELESİ

GATT/DTÖ yükümlülükleri ve ulusal mevzuatları ile uyumlu olarak, Taraflar birbirlerine gümrük vergileri ve iki ülke arasındaki mal ihracatı ve ithalatı ile bağlantılı diğer masraflara ilişkin en çok kayırlan ülke muamelesi yapacaklardır.

Bu madde, üçüncü ülkelere serbest ticaret alanı, tercihli ticaret anlaşmaları, gümrük birliği, diğer bölgesel anlaşmalar kapsamında üçüncü ülkelere hâlihazırda tanınan ya da gelecekte verilecek ayrıcalık ve avantajlar ile gelişme yolundaki ülkeler ile yapılan özel anlaşmalar ve sınır ticareti konularına uygulanmaz.

MADDE III TİCARETİN KOLAYLAŞTIRILMASI

Taraflar ilgili işletme ve kuruluşlarının sergi, fuar ve diğer tanıtıcı faaliyetlere mümkün olduğu ölçüde katılmalarının yanı sıra karşılıklı ticaret heyeti ve işadamları ziyaretlerini de teşvik edeceklerdir.

Her bir Taraf, kendi ülkesinde diğer Tarafça gerçekleştirilen ulusal sergi organizasyonlarını olabildiğince kolaylaştıracaktır.

İşbu Anlaşma çerçevesinde, ekonomik ve ticari işbirliğine ilişkin üzerinde mutabık kalınan projelerin uygulanması, ilgili ulusal mevzuatlara uygun olarak, iki ülkenin ilgili özel sektör işletme, kuruluşları ve/veya kamu kurumları arasında imzalanacak sözleşmeler veya diğer düzenlemeler temelinde gerçekleştirilecektir.

MADDE IV ÖDEMELER

İki ülke arasında mübadele edilecek mal ve hizmetlere ilişkin tüm ödemeler, her iki ülkede yürürlükte bulunan kambiyo kanunları ve yönetmeliklere uygun olarak serbest konvertibiliteye sahip para birimleri üzerinden yapılacaktır.

MADDE V GEÇİCİ İTHALAT

Taraflar, yürürlükte bulunan ulusal mevzuatları ile uyumlu olarak, fuarlar, sergiler, heyetler ve seminerler gibi ticari tanıtım faaliyetlerinde kullanılmak üzere geçici olarak ithal edilen mal ve ekipmanların, ticari işleme tabi tutulmaması ve sergilendikten sonra tekrar ihraç edilmesi kaydıyla, gümrük vergilerinden muaf tutulması konusunda mutabık kalmışlardır.

MADDE VI BİLGİ TEATİSİ

İki ülke arasındaki ticareti arttırmak, çeşitlendirmek ve ekonomik işbirliğini geliştirmek amacıyla yönelik olarak ve ticari ve ekonomik işbirliği ile ilgili firma ve kuruluşları arasındaki temasları teşvik etmek üzere, Taraflar, özellikle ilgili mevzuatları ve ekonomik programlarına dair bilgi teatisini kolaylaştırmayı ve hızlandırmayı kararlaştırmışlardır.

MADDE VII KARMA EKONOMİK KOMİSYON

Taraflar arasındaki ticari ve ekonomik işbirliğinin geliştirilmesi ve kolaylaştırılması için Bakanlar düzeyinde bir Türkiye-Ruanda Karma Ekonomik Komisyonu (Komisyon) tesis edilecektir.

Komisyon, bu Anlaşmanın yerine getirilmesini denetleyecek ve iki ülke arasındaki ticari ve ekonomik işbirliğinin teşvik edilmesi ve geliştirilmesi için gerekli teklifleri yapacaktır.

Komisyon, dönüşümlü olarak Türkiye ve Ruanda'da, Taraflardan birinin talebi üzerine toplanacaktır.

MADDE VIII STANDARTLARA UYGUNLUK

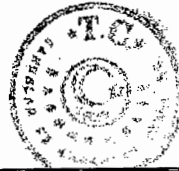
İşbu Anlaşma çerçevesinde, Taraflar arasındaki işbirliği her iki ülkede yürürlükte olan kanun, tüzük ve yönetmelikler ile ihtiyari standartlara uygun olarak gerçekleştirilecek ve Tarafların ulusal ve uluslararası yükümlülükleri ve standartları ile uyumlu olacaktır.

MADDE IX ANLAŞMAZLIKLARIN HALLİ

İşbu Anlaşmanın yorumlanması ya da uygulanmasına ilişkin olarak Taraflar arasında ortaya çıkabilecek anlaşmazlıklar, makul olmayan bir gecikmeye mahal vermeksizin karşılıklı istişareler ve görüşmeler yoluyla çözülecektir.

MADDE X DÜZELTMELER

İşbu Anlaşmada Tarafların karşılıklı yazılı izni ile değişiklik yapılabilir. Değişiklikler işbu Anlaşmanın XI. Maddesi uyarınca, Tarafların gerekli iç yasal prosedürlerini tamamlamasını müteakip yürürlüğe girecektir.

MADDE XI
YÜRÜRLÜĞE GİRİŞ VE GEÇERLİLİK

İşbu Anlaşma, Tarafların anılan belgenin yürürlüğe girmesi için gerekli iç yasal prosedürlerinin tamamlandığına dair birbirlerine diplomatik kanallarla yaptıkları son yazılı bildirimin alındığı tarihte yürürlüğe girecektir.

İşbu Anlaşma beş (5) yıl süre ile yürürlükte kalacaktır ve İşbu Anlaşmanın XII. Maddesi uyarınca feshedilmediği takdirde, Anlaşmanın geçerliliği bir (1) yıllık sürelerle kendiliğinden yenilenecektir.

MADDE XII
ANLAŞMANIN FESHİ

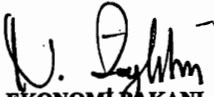
Taraflardan biri Anlaşmayı sona erdirmeye niyetini diğer Tarafa yazılı olarak altı (6) ay önce bildirmek kaydıyla İşbu Anlaşmayı feshedebilir.

Taraflarca aksi kararlaştırılmadığı sürece, Anlaşmanın sona ermesi İşbu Anlaşmanın maddeleri veya ona bağlı olarak akdedilmiş ayrı bir protokol, akit ya da anlaşma maddeleri ile başlatılan ve hâlihazırda devam eden tamamlanmamış faaliyet ve projeleri etkilemeyecektir.

Kendi Hükümetleri tarafından usulüne uygun olarak yetkilendirilen aşağıdaki imza sahibi temsilciler tarafından İşbu Anlaşma Türkçe ve İngilizce dillerinde eşit derecede geçerli iki orijinal metin halinde imzalanmıştır. Metinlerin yorumlanmasında herhangi bir anlaşmazlık olması durumunda İngilizce nüsha esas alınacaktır.

İstanbul'da, 3 Kasım 2016 tarihinde düzenlenmiştir.

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
HÜKÜMETİ ADINA

EKONOMİ BAKANI
NİHAT ZEYBEKÇİ

RUANDA CUMHURİYETİ
HÜKÜMETİ ADINA

TİCARET, SANAYİ VE DOĞU AFRIKA
TOPLULUĞU İŞLERİ BAKANI
FRANÇOİS KANIMBA

2019/89322762-Kigali BE/23089546 - ÇOK ACELE

Ref. No: 2019/Min.37

Türkiye Cumhuriyeti Büyükelçiliği Ruanda Cumhuriyeti Dışişleri ve Uluslararası İşbirliği Bakanlığına saygılarını sunar ve 3 Kasım 2016 tarihinde İstanbul'da imzalanan "Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Ruanda Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Ticaret ve Ekonomik İşbirliği Anlaşması" hakkında aşağıdaki hususları Bakanlığın dikkatine getirmekten onur duyar:

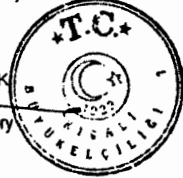
Onay işlemleri 26. Yasama Dönemi içinde sonuçlandırılmayan bütün uluslararası anlaşmalar, Türkiye'nin hükümet sistemi "Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi" şeklinde değiştiğinden ve bu anlaşmalar için yeni bir onay süreci başlatılacak olması nedeniyle şimdi hükümsüz kalmıştır.

Söz konusu Anlaşmanın son metninin bu bağlamda okunmasının ardından, Türkçe tercümenin İngilizce metinle aynı hizaya getirilmesi amacıyla, Türkçe tercümede İngilizce versiyonlar üzerinde herhangi bir etkisi olmayan bazı küçük düzeltmeler yapılması gerektiği görülmüştür. Bunlar:

- 1) Türkçe Metin - 1 inci maddenin (i) bendindeki "mineral" ifadesinin "madeni" olarak değiştirilmesi gerekmektedir.
- 2) Türkçe Metin - 3 üncü maddenin son fıkrasında yer alan "özel sektör" ve "diğer" ifadelerinin metinden çıkartılması gerekmektedir. "ve/veya" ifadesinin İngilizce metne uyumlu olarak "veya" şeklinde değiştirilmesi gerekmektedir.
- 3) Türkçe Metin - 9 uncu maddedeki "amicably" ifadesi Türkçe metinde yer almamaktadır. Bu nedenle bu maddenin "dostane şekilde" ifadesi eklenerek "istişareler ve görüşmeler yoluyla dostane şekilde çözülecektir" biçiminde düzenlenmesi gerekmektedir.
- 4) Türkçe Metin - 10 uncu maddenin başlığının (düzeltmeler) "değişiklikler" şeklinde değiştirilmesi gerekmektedir.
- 5) Türkçe Metin - 10 uncu maddedeki "at any time" ifadesi Türkçe metinde yer almamaktadır. Bu nedenle bu maddenin "herhangi bir zamanda" ifadesi eklenerek "İşbu Anlaşmada Tarafların karşılıklı yazılı izni ile herhangi bir zamanda değişiklik yapılabilecektir" şeklinde düzenlenmesi gerekmektedir.

Seyla SAĞLIK
İkinci Katip
Second Secretary

6) Türkçe Metin - 12 nci maddenin 3 üncü fıkrasının son cümlesinde yer alan "however" ifadesi Türkçe metinde yer almamaktadır. Bu nedenle bu maddenin "bununla birlikte" ifadesi eklenerek "Bununla birlikte, metinlerin yorumlanmasında herhangi bir anlaşmazlık olması durumunda İngilizce nüsha esas alınacaktır" şeklinde düzenlenmesi gerekmektedir.

7) Türkçe Metin – 7 nci maddenin 1 inci fıkrasının son kelimesi (edilecektir) İngilizce metinle uyumlu olacak şekilde "edilmiştir" olarak değiştirilmelidir.

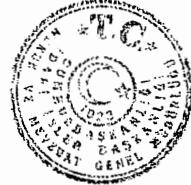
Saygıdeğer Bakanlıkça sözkonusu düzeltmelerin ilgili Ruandalı kurumlara iletilmesini ve Ruanda tarafının önerilen düzeltmeler üzerindeki onayının en kısa zamanda alınmasını Büyükelçilik takdirle karşılayacaktır.

Türkiye Cumhuriyeti Büyükelçiliği bu vesile ile Ruanda Cumhuriyeti Dışişleri ve Uluslararası İşbirliği Bakanlığına en derin saygılarını yineler.

Kigali, 4 Mart 2019

Ruanda Cumhuriyeti Dışişleri
ve Uluslararası İşbirliği Bakanlığı

KİGALİ

İşbu çevirinin aslına uygun olduğu onaylanır.

Seyla SAĞLIK
Akkıncı Katip
Second Secretary

RUANDA CUMHURİYETİ
DIŞİŞLERİ VE ULUSLARARASI İŞBİRLİĞİ BAKANLIĞI

No: 2807/09.16/East.E/2019

Ruanda Cumhuriyeti Dışışleri ve Uluslararası İşbirliği Bakanlığı Kigali’de mukim Türkiye Cumhuriyeti Büyükelçiliğine saygılarını sunar ve Büyükelçiliğin Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunmasına İlişkin Anlaşma ve Ticaret ve Ekonomik İşbirliği Anlaşması hakkındaki 2019/Min.37 ve 38 sayılı Notalarına atıfta bulunmaktan şeref duyar.

Bakanlık saygıdeğer Büyükelçiliğe, yukarıda kayıtlı anlaşmalar için önerilen Türkçe çeviri metinlerine bir itirazı olmadığını bildirmekten onur duyar.

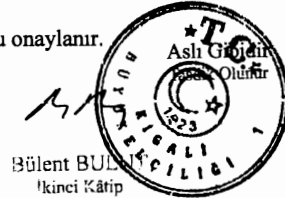
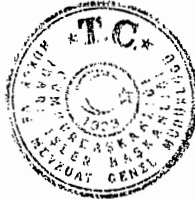
Ruanda Cumhuriyeti Dışışleri ve Uluslararası İşbirliği Bakanlığı bu vesile ile Kigali’de mukim Türkiye Cumhuriyeti Büyükelçiliğine en derin saygılarını yineler.

Kigali, 18 Haziran 2019

Türkiye Cumhuriyeti Büyükelçiliği

KİGALİ

İşbu çevirinin aslına uygun olduğu onaylanır.

Bülent BULUT
İkinci Kâtip

TBMM Basımevi - 2023